

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Az Európai Bizottság közleménye – Konzultációs dokumentum az innovációs célú állami támogatásról”

COM(2005) 436 final

(2006/C 65/16)

2005. szeptember 21-én az Európai Bizottság úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a következő tárgyban: „Az Európai Bizottság közleménye – Konzultációs dokumentum az innovációs célú állami támogatásról”

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság elnöksége megbízta az „Egységes piac, termelés és fogyasztás” szekciót a bizottsági munka előkészítésével.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2005. december 14–15-én tartott 422. plenáris ülésén (a 2005. december 14-i ülésnapon) Antonello PEZZINI-t nevezte ki főelőadónak, majd 80 szavazattal, 2 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

1. Következtetések és ajánlások

1.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság kedvezően fogadja az innovációs célú állami támogatásokról szóló konzultációs dokumentumot, amelyben az Európai Bizottság javasolja a biztos jogi keret kidolgozását, a célzottabb támogatások nyújtásához szükséges kritériumok meghatározását, valamint a jogszabályi környezet egyszerűsítését.

1.1.1 Az EGSZB megállapítja, hogy az Európai Bizottság dokumentuma első ízben kezdeményez átfogó vitát egy sor jelenleg rendkívül aktuális témával kapcsolatosan:

- Mit értünk innováció alatt?
- Hol húzódik az a határ, amely a (támogatható) innovációs szakaszt elválasztja a kereskedelmi hasznosítás szakaszától?
- Milyen intézkedések szükségesek a KKV-k növekedését korlátozó ismert körülmények ellensúlyozásához?
- A jelenlegi globalizációs folyamaton belül hogyan viselkednek Európa fontosabb partnerei az innováció területén, és melyek azok a határok, amelyeket megszabtunk a WTO-szabályok elfogadásakor?

1.2 Az Európai Bizottság által javasolandó új jogi keret milyensége a fenti kérdésekre adott válaszoktól is függ. E jogi keretnek a tagállamok azon kötelezettségvállalásán kell alapulnia, hogy a fejlesztéshez és az előrehaladáshoz a szabályok, főként a versenyszabályok tiszteletben tartása társul.

1.3 Európa elégtelen versenyképességének oka a csekély innovációs szint, amely gyakran a piaci kudarcokkal függ össze. Az ilyen esetekben az állami támogatások hozzájárulhatnak a piaci szereplők ösztönzéséhez, hogy fokozottabban fektessenek be a termék- és folyamatinnovációba ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ 2003-ban a csúcstechnológiai termékek exportja a teljes exportvolumen százalékában mérve a 25-ök Európájában 17,8 % volt, Japánban 22,7 %, míg az USA-ban 26,9 %. (Forrás: Eurostat, Tudomány és technológia 2006/8).

1.4 Innováció nélkül az Európai Uniót kulturális és gazdasági hanyatlás fenyegeti. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság teljes mértékben tudatában van e ténynek; a szervezett civil társadalom különböző ágazataiban tevékenykedő tagjai révén küzd azért, hogy – (az állami támogatások megfelelő felhasználása révén is) –

- meghaladják vagy irányítsák a piaci externáliákat,
- erősödjön a vállalkozói szellem,
- megfelelő intézkedéseket fogantossanak a különböző területeken, a mikro-, kis és középvállalatok segítése és innovatívabbá tétele céljából,
- segítsék a szociális területen tevékenykedő vállalkozókat és szereplőket, hogy megértsék és használni tudják a piacok globalizációs folyamatának keretében létrejövő folyamatos innovációkat,
- alakítsanak ki „private enforcement”-formákat, a szabályozások tiszteletben tartásának és teljes körű alkalmazásának megkönnyítése céljából ⁽²⁾,
- a technológiai központok és a felsőoktatási intézmények koordinált együttműködése révén hozzák létre az Európai Kutatási Térséget (EKT), a kutatási eredmények terjesztése és konkrét felhasználása céljából, ⁽³⁾
- megfelelő eszközökkel és forrásokkal hajtsanak végre intézkedéseket az alap- és a továbbképzés területén, hogy a szakmai képességek kövessék a piac állandóan fejlődő igényeit; segítsenek a társadalomnak a folyamatos változások megértésében és a vállalatok szociális felelősségével kapcsolatos elvek terjesztésében és megszilárdításában. ⁽⁴⁾

⁽²⁾ Ld. INT. 268., 6.2. pont.

⁽³⁾ A cél az „európai paradoxon” meghaladása: élen járunk a kutatásban, gyengék vagyunk azonban a kutatási eredmények kereskedelmi hasznosítása területén.

⁽⁴⁾ Ld. Zöld könyv a vállalatok szociális felelősségéről.

1.5 Mostanáig az Európai Bizottság nem fogadott el specifikus szabályokat az innovációs célú állami támogatásokkal kapcsolatban. A Szerződés 87. és 88. cikkei értelmében az Európai Bizottság az egyéb kategóriákba tartozó állami támogatások összefüggésében vette figyelembe az innovációt. Ezek a támogatások a következők: regionális célú támogatások, képzési célú támogatások, befektetési tőke-intézkedések, foglalkoztatási célú támogatások, támogatások a KKV-k javára.

1.5.1 Az innováció bizonyos értelemben a kutatási és fejlesztési célú állami támogatások területéhez tartozott, ⁽⁵⁾ amely szabályozás érvényességét 2002. június 30-tól 2005. december 31-ig meghosszabbították. ⁽⁶⁾

1.6 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság korábbi véleményeiben egyhangúlag vagy nagy többséggel már állást foglalt az Európai Bizottság által feltett számos kérdéssel kapcsolatban:

- lehetővé tenni a megfelelő állami támogatásokat a piaci kudarcok leküzdéséhez,
- beavatkozni az externalitás korlátainak ellensúlyozása céljából,
- egyeztetni a közös kritériumokat az előzetes értékelési kritériumok kidolgozása céljából, mindenekelőtt a KKV-k területén,
- fontosnak tekinteni az innovációs folyamatokat, nem csupán a technológia területén, hanem a szolgáltatások, a kereskedelem és a közigazgatás területén is. Termék- és folyamat-innováció,
- növelni a kohéziós régiók és a hátrányos földrajzi helyzetű területek (hegyi területek, szigetek és elszigetelt vidéki térségek) részére nyújtott innovációs célú támogatásokat az „előnyös adózás” helyes felhasználásával is (kevésbé megterhelő adóztatás), regionális szinten, ⁽⁷⁾
- kidolgozni és támogatni a KKV-k javára folyósítandó pénzügyi támogatás új formáit, mint például a mikrohitel fejlesztése és a működési hitel támogatása, valamint a hitelbiztosítás és a mikro- és kisvállalkozások kezességi ellengaranciái, mivel e vállalkozások cégformájuk – általában személyi társaság – miatt nehezen férnek hozzá a kockázati tőke különböző formáihoz,
- tanácsadással és konkrét intézkedésekkel támogatni a mikrokis- és középvállalkozások innovációs folyamatait segítő szervezeteket,
- különböző területeken szakembereket képezni, akik képesek segíteni a mikro- és kisvállalkozásokat az innovációs folyamatokra irányuló tájékozódásban,

- állami és magánberuházások révén felfejleszteni a kiválósági központokat és elősegíteni, hogy jó kapcsolatokat alakítsanak ki a vállalkozói és a tudományos szférával.

1.7 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak már korábban hangsúlyozta, hogy a KKV-k által létrehozott innovatív projektekbe való befektetések ösztönzésére szánt állami támogatásoknak tekintetbe kell venniük a vállalatok méretbeli fejlesztését is, valamint a következőket:

- a regionális és transzregionális innovációs hálózatok támogatása,
- a technológiai ipari körzetek és parkok támogatására irányuló politika előmozdítása,
- a ún. „üzleti angyalok” (business angels), valamint a szolgáltatásközvetítők – mint például a venture technologists, a brókerek és a szabadalmi ügyvivők – ösztönzése,
- technológiatranszfer- és kockázati tőke-központok létrehozása,
- kvalifikált műszaki személyzet képzése és alkalmazása ⁽⁸⁾.

2. Indokolás

2.1 A közlemény összefoglalása

2.1.1 Az Európai Bizottság vitát kíván indítani az innovációs célú állami támogatásokkal kapcsolatos közösségi szabályok javítása érdekében.

2.1.2 Az Európai Bizottság előzetesen kifejti álláspontját a következő hat általános szektorral kapcsolatban:

- az innovatív vállalatok létrehozásának, valamint növekedésük kezdeti szakaszának támogatása,
- a kockázati tőke felhasználása,
- a kutatási és fejlesztési projektekbe illesztendő innováció integrálásának módozatai a fennálló támogatási rendszerbe,
- a KKV-k támogatása, hogy képesek legyenek az innovációs közvetítők szolgáltatásait igénybe venni,
- a KKV-k támogatása, hogy igénybe tudják venni a magasán képzett kutatók és mérnökök együttműködését, és hogy lehetővé váljon a felsőoktatással és a nagyvállalatokkal való hatékony tapasztalatcsere,
- a valamennyi vállalat számára hasznos és a magánbefektetők számára vonzó kiválósági központok támogatása és fejlesztése.

⁽⁵⁾ HL C 45., 1996.2.17., módosítva a HL C 48., 1998.2.13. révén.

⁽⁶⁾ HL C 111., 2002.5.8.

⁽⁷⁾ Ld. pénzügyi tervezés és a hitel társadalmi funkciója.

⁽⁸⁾ Ld. INT. 268.

2.1.3 Azzal a feltétellel, hogy

- a támogatás a piac egy specifikus hiányosságát szünteti meg,
- a támogatás a legmegfelelőbb eszköz,
- a támogatás serkenti a kedvezményezetteket és arányban áll a kitűzött céllal,
- a versenytorzulások mérsékeltek.

2.2 A jelenlegi helyzet

2.2.1 Korábbi véleményeiben az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság hangsúlyozta az állami támogatások ellenőrzésének szükségességét, az Európai Unió következő célkitűzéseinek megvalósítása érdekében:

- a tagállamok gazdasági közötti konvergencia eszközeként felfogott korrekt versenypolitika,
- az innováció és a vállalkozói kultúra által jellemzett vállalkozói szellem,
- a kevésbé kedvező adottságokkal rendelkező régiók igényeit szem előtt tartó kohéziós politika,
- a munkaerőpiac javításával kapcsolatos, a vállalkozások és a környezet igényeit tiszteletben tartó, fenntartható fejlődés.

2.2.2 Noha a versenypolitika⁽⁹⁾ alapvető jelentőségű a belső piac helyes működése szempontjából, hogy az a diszkriminatív szabályok által meghatározott kötétségek nélkül fejlődjön, az állami beavatkozás hasznos és szükséges lehet a piac korlátainak és kudarainak ellensúlyozása érdekében.

2.2.2.1 A 2005 tavaszán⁽¹⁰⁾ felülvizsgált és pragmatikusabbá alakított lisszaboni stratégia értelmében megkülönböztett figyelmet kell fordítanunk az alábbiakra:

- piaci kudarcok,
- gazdasági és társadalmi kohézió,
- fenntartható fejlődés,
- innováció.

2.2.3 Az állami támogatások összege az utóbbi években kismértékben csökkent⁽¹¹⁾; a támogatások túlnyomó része a horizontális célkitűzésekre irányult. 2003-ban a horizontális támogatások az összes támogatás 79 %-át alkották; ezen belül 14 %-ot fordítottak a kutatásra és a fejlesztésre⁽¹²⁾. Ezt a 2005. márciusi Európai Tanács is megállapította, ugyanakkor

hangsúlyozta a megfelelő mentesítések engedélyezésének szükségességét azokban az esetekben, amikor a piaci hiányosságok megszüntetése válik szükségessé.

2.2.3.1 „Az európai versenyképesség erősítése: az ipari szerkezetátalakítás következményei a KKV-kkal kapcsolatos szakpolitikára és azok szerepére”⁽¹³⁾ című állásfoglalásában az Európai Parlament is üdvözli a támogatások össz volumenének csökkentését, és hangoztatja a kutatásra, a fejlesztésre, a képzésre és a kisvállalkozások részére nyújtott tanácsadás céljára fordított támogatások hasznosságát.

2.2.4 A támogatási rendszerek megreformálása keretében⁽¹⁴⁾ – amellyel kapcsolatosan már az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság is kifejezte véleményét⁽¹⁵⁾ – az Európai Parlament hangsúlyozza, hogy világos cselekvési irányvonalat kell kidolgozni a tág értelemben felfogott, és nem csupán a technológiai szempontokra⁽¹⁶⁾ korlátozódó innováció céljára nyújtott állami támogatások területén, amely horizontális módon valamennyi ágazatban képes működni, beleértve a kereskedelmi és a szolgáltatási ágazatot is, amely utóbbiak jelentős mértékben hozzájárulhatnak a lisszaboni stratégia célkitűzéseinek megvalósításához.

2.2.5 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság rámutat arra, hogy 2004-ben az Európai Bizottság számos, a piaci hiányosságokat tekintve vevő strukturált javaslatot nyújtott be a támogatások általános reformjával kapcsolatosan. Ezeknek az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság által kedvezően fogadott javaslatoknak a gyakorlati megvalósítása közlemények formájában már megkezdődött.

2.2.6 Másrészt az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság teljes mértékben tudatában van annak, hogy e terület rendkívül gyorsan fejlődik, hiszen hatnak rá a politikai, szociális, gazdasági és jogi keret változásai, valamint a piaci globalizáció folyamatának felgyorsulása. Szükséges tehát rendszeres időközönként változtatásokat eszközölni⁽¹⁷⁾, ugyanakkor meg kell őrizni a hivatkozási jogi keret világosságát és átláthatóságát.

2.2.7 A piacok globalizációjának szintjén különleges figyelmet kell szentelnünk egyrészt a WTO multilaterális hivatkozási keretének, másrészt a fő európai partnerek hivatkozási keretének.

2.2.8 Az Amerikai Egyesült Államokban az United States Small Business Administration (SBA) egy sor innovációs támogatást nyújt a kis- és középvállalatok részére különböző szövetségi állami programok révén; ezen támogatásokhoz járulnak még a szövetségi államok által biztosított támogatások, valamint a Small Business Innovation Research Program (SBIR) szövetségi kezdeményezés által nyújtott dotációk.

⁽⁹⁾ Szerződés, VI. cím, II. rész: Versenyképesség, adózás, a jogrendszerek harmonizálása.

⁽¹⁰⁾ COM (2005) 24 final, 2005.2.2. „A tagállamoknak csökkenteniük kell, és át kell irányítaniuk az állami támogatásokat annak érdekében, hogy a nagy növekedési potenciállal rendelkező ágazatokban a piaci eredménytelenséget orvosolják, és hogy serkentsék az innovációt.”

⁽¹¹⁾ Az 1999-2001 közötti időszakban az állami támogatások a közösségi GDP 0,61 %-ának feleltek meg. A 2001-2002 közötti időszakban pedig a GDP 0,59 %-ának. COM(2005) 147 final, 2005.04.20.

⁽¹²⁾ Forrás: COM 147 final, 2005.04.20., 7. táblázat: 23 %-ot fordítottak a környezetre és az energiagazdálkodásra; 21 %-ot a fenntartható fejlődésre, 13 %-ot a KKV-kra; 3 %-ot a képzésre; 3 %-ot a foglalkoztatásra; 2 %-ot a kultúrára és a kulturális örökség megőrzésére.

⁽¹³⁾ PE 6TA(2005)0230 állásfoglalás (PE A6-0148/2005 jelentés, 2005.05.12., 36. pont).

⁽¹⁴⁾ COM (2005) 107 final „Cselekvési terv az állami támogatások reformjáról”.

⁽¹⁵⁾ INT. 268.

⁽¹⁶⁾ Lásd a 5. jegyzetet, az EP állásfoglalása, 50. pont.

⁽¹⁷⁾ Ld. SEC (2005) 795, 2005.06.07.

2.2.8.1 A SBA egy sor programot dolgoz ki:

- Basic Loan Program, amely vállalatokként akár 2 millió dollár értékű kölcsönre nyújt garanciákat (a kölcsön összegének 75 %-áig),
- SBA Investment Program, az Angels Capital és Venture Capital jellegű befektetésekhez,
- a Certified Development Company „504” Loan Program, amely innovációs és modernizációs intézkedéseket tartalmaz, intézkedésenként legfeljebb 4 millió dollár értékben,
- Microloan Program, rövid távú beavatkozásokkal, amelyek összege maximum 35 ezer dollár, és amelyet közvetítőkön keresztül nyújtanak,
- Prequalification Loan Program, 250 000 dollár egyenkénti értékű beavatkozásokkal, amelyeket szintén közvetítőkön keresztül nyújtanak,
- Export Working Capital Program, 90 %-os mértéket elérő garanciával, legfeljebb másfél millió dollár összegig,
- SBA Express, 350 000 dollár összegű és legfeljebb 50 %-os garanciával fedezett intézkedésekre,
- SBA Community Express, 250 000 dollár összegű és legfeljebb 75 %-os garanciával fedezett intézkedésekre,
- SBA Secondary Market Program és SBA Asset Sales Program, a részvénytőzsihoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében,
- SBA Women's Network for Entrepreneurial Training Initiative, a női vállalkozók részére.

2.2.8.2 A kisvállalkozások általi innováció és kutatás céljára szánt állami támogatásokra irányuló SBIR kezdeményezés a megvalósíthatósági tanulmányokra maximum 100 000 dollár összegű indulótőke – (seed-capital) beavatkozásokat irányoz elő az első szakaszban; maximum 750 000 dollár összegű beavatkozásokat a prototípusok fejlesztését célzó második szakaszban; a harmadik szakaszban az SBIR alapokból folyósítandó támogatás nincs előírva; a kereskedelmi szakaszban az állami és magánforrások keresésére irányuló mechanizmusok lépnek működésbe.

2.2.9 Az Európai Bizottság konzultatív szervezete, az európai tudományos és vállalkozói szférát egyesítő **EURAB** legutóbbi **ajánlásai** szerint szükséges, hogy mind közösségi szinten, mind a tagállamok szintjén a kutatási, technológiai fejlesztési és demonstrációs keretprogramban előírt intézkedések kiegészítéseként hasonló mechanizmus kerüljön elfogadásra; e szervezet hangsúlyozta továbbá, hogy „ez szükségessé teheti az **állami támogatásokkal kapcsolatos szabályok megváltoztatását**” ⁽¹⁸⁾.

2.2.10 Japánban a Kis- és Középvállalatok Ügynöksége különböző típusú állami támogatást nyújt az innováció céljára, mint például:

- a Start Up program, amely a K+F gyakorlati alkalmazás, a technológiai értékelés, a szabadalmak megszerzése költsé-

geinek egy részét fedezi (bejegyzési költségek 50 %-kal való csökkentése, 3 évre szóló megújítás),

- a kreatív technológiák K+F programja,
- az új K+F impulzusok helyi szinten program,
- az ipar, a tudományos szféra, a közigazgatás és a kormány felelősei közötti együttműködés előmozdítására irányuló program,
- a Small Business Innovation Research System, amely Japánban az SBIR-nek felel meg. Célja, hogy ösztönözze a kis- és középvállalkozások technológiai képességeinek fejlesztését, állami támogatást nyújtson kreatív tevékenységükhöz, valamint finanszírozza a kutatási eredmények forgalmazását,
- a vállalatok információs technológiáinak bevezetését és fejlesztését állami forrásokból támogató program,
- a „Subsidies for SMEs Business Innovation” elnevezésű program,
- a „Subsidies for Strengthening SMEs Business Resource” elnevezésű program,
- a „hitelgarancia-nyújtási kötelezettség alóli mentesítés” program,
- a hitelkamatlábak csökkentésére irányuló intézkedések, amelyeket a Japan Finance Corporation for Small and Medium Enterprise (JASME) elnevezésű intézet, valamint a National Life Finance Corporation (NLFC) és a Shoko Chukin Bank hozott létre.
- adókönyvitések a KKV-k számára,
- legfeljebb 300 000 yen összegű beruházási tervek, a „Small and Medium Business Investment and Consultation Companies” részéről,
- a törvény által előírt „Promotion of Improvement of Employment Management in Small and Medium sized Enterprises for Securing Manpower and Creating Quality Jobs” elnevezésű ösztönző tervek.

2.2.11 A **WTO multilaterális megállapodások** szintjén a „specifikus állami támogatás” fogalma az alábbi módon kerül meghatározásra: a támogatást kibocsátó állam területén csupán egy vállalat, üzem vagy üzemszoport részére nyújtható támogatás. A WTO-szabályok csak ezen támogatásokra alkalmazandók, a mezőgazdasági ágazat kivételével, és két kategóriát különböztetnek meg: **tiltott támogatások, valamint folyósítható támogatások**.

2.2.12 **Tiltottak** az exportot ösztönző közvetlen támogatások, vagy amelyek előnyben részesítik a nemzeti árukat az importárukkal szemben, és ily módon eltorzítják a nemzetközi kereskedelmet, tehát akadályozzák az egyéb országokkal való kereskedelmet: a WTO gyorsított eljárás keretében felülvizsgálja e támogatásokat arra vonatkozóan, hogy megszüntetendők-e a megfelelő támogatási intézkedések, vagy a sértett ország vagy országok vámok formájában ellenintézkedést alkalmazhatnak-e.

⁽¹⁸⁾ EURAB – European Research Advisory board, I02.053 final „improving innovation”, 2005.

2.2.13 A **folyósítható** támogatásokat illetően annak az országnak, amely panaszt emel egy másik ország által nyújtott támogatás ellen, be kell bizonyítania, hogy a támogatás negatív hatással volt a jogos érdekeire, mégpedig három „kártípus” alapján ⁽¹⁹⁾. Ellenkező esetben az állami támogatási intézkedés engedélyezett. A Dispute Settlement Dispute által igazolt és elismert kár esetén a támogatást nyújtó ország köteles a támogatást megszüntetni, ennek meg nem történte esetén a sértett ország jogosulttá válik kompenzációs vámok kiszabására.

2.3 Általános megjegyzések

2.3.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság kedvezően fogadja az Európai Bizottság javaslatát, amely az állami támogatások és az európai innováció között fennálló (és javítandó) kapcsolatot vizsgálja. Nyilvánvaló, hogy az Európai Unió más nemzeti gazdaságokhoz mérten elégtelen versenyképessége nagyrészt a gyenge innovációs folyamatból ered, s e gyengeséget még inkább felerősítik a globalizációs folyamatok.

2.3.1.1 Üdvözlí továbbá azt a javaslatot is, hogy az állami támogatások és az innováció közötti kapcsolat problematikája képezze nyilvános meghallgatás tárgyát, amely e kényes témára vonatkozóan figyelembe tudja venni a legközvetlenebbül érintett szereplők véleményét is.

2.3.1.2 A közleményben számos jól megfogalmazott kérdés szerepel, amelyek felölelik a piaci kudarcokkal és a folyamatok egyszerűsítésével kapcsolatos problémák nagy részét. A rendelkezésre álló idő rövidsége és a tanulmányozócsoportok közötti tapasztalatcsere hiánya nem teszi lehetővé, hogy az előadó bővebben kifejtse az egyes kérdésekkel kapcsolatos véleményét, és azokra indoklással alátámasztott válaszokat adjon.

2.3.2 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság tudatában van annak a ténynek, hogy az innovációs célú állami támogatások önmagukban nem jelentenek megoldást az Európai Unió versenyképességével kapcsolatos problémára. Számos közösségi dokumentum és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság több véleménye rámutatott azokra az akadályokra, amelyekbe az Európai Unió intézkedéseinek megvalósításakor ütközik:

- a – nem csupán technológiai jellegű – innováció elégtelen szintje,
- a szabályok és a közös intézkedések elégtelensége,
- a változatlanul túlságosan széttagolt pénzügyi piacok gyengesége,
- elégtelen foglalkoztatási arány,
- a termékpiacok rossz működése,
- a szakpolitikák hiányos koordinációja,
- a piaci szolgáltatásokhoz való nehéz hozzáférés,

⁽¹⁹⁾ Az egy bizonyos ország által nyújtott támogatás károsíthatja egy importőr ország nemzetgazdaságát. A támogatások károsíthatják egy másik ország exportőreit, ha a két ország harmadik piacokon versenyben áll egymással. Végezetül az egy bizonyos országtól nyújtott nemzeti támogatások károsíthatják azokat az exportőröket, akik ezen ország belső piacán próbálnak részt venni a versenyben.

– a hozzáadott érték- és munkahelyteremtő, az európai versenyelőnyt biztosítani képes új termékekhez vagy termék-kombinációkhoz nyújtott elégtelen támogatás ⁽²⁰⁾.

2.3.3 Ez jogbizonytalansághoz vezetett, amit csak az ebben az ágazatban nyújtott állami támogatások korlátainak és lehetőségeinek gondos vizsgálatával lehet meghaladni.

2.3.4 A termék- és a folyamatinnováció ⁽²¹⁾ annak minden aspektusában kihatással van a piacra, tehát – akár jelentős módon is – képes befolyásolni azokat a tevékenységeket, amelyek kihathatnak a versenyképességre és a kereskedelemre.

2.3.5 Az előzetes engedélyezéshez tehát specifikus, átlátható és mindenki által osztott hivatkozási keret meghatározására van szükség, mégpedig az Európai Bizottság és a tagállamok közötti partnerség és proaktív együttműködés szellemében.

2.3.6 Az innováció és az innovációs folyamat meghatározása.

2.3.6.1 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság tudatában van annak, hogy az innováció annak idején a zöld könyvben megfogalmazott meghatározását korszerűsíteni kellene, tekintetbe véve az utóbbi tíz év során bekövetkezett változásokat. Másrészt szükséges az is, hogy gondosan megvizsgáljuk azokat a szakaszokat, amelyek az innovációs folyamatok és azon határ között találhatók, amelyen túl már a kereskedelmi hasznosítás szakasza kezdődik. Mindennek az a célja, hogy a szükségesnél nagyobb mértékben ne torzítsuk a versenyszabályokat.

2.3.6.2 Egykor a társadalom fejlődése túl lassú volt ahhoz, hogy azt egy emberöltő leforgása alatt érzékelt lehetett volna. Manapság viszont olyan gyors, hogy alig lehet követni. A társadalom egésze, azonban mindenekelőtt a vállalatok, a közigazgatás és a szolgáltatások jelentős változásokon mennek keresztül, amelyek gyakran járnak a megszerzett ismeretek kétségbevonásával.

2.3.6.3 Az innováció ezáltal társadalmi folyamattá válik, amelynek keretében az innováció kutatásával foglalkozó, tehát több ismerettel rendelkező polgárok, intézmények és a szervezetek segítenek a „többieknek” az innováció következményeinek megértésében és abban, hogy e következményeket szakmai tevékenységükben és kapcsolataikban hasznosíthassák.

2.3.6.4 Ha az utópia egy a jövőben megvalósuló terv, akkor „a haladás maga az Utópia megvalósulása” ⁽²²⁾.

2.3.6.5 A zöld könyv nyomán az Európai Bizottság az innovációt a következőképpen határozta meg: „Az újdonságok sikeres létrehozása, átvétele és kiaknázása a gazdasági és a szociális szférában” ⁽²³⁾.

⁽²⁰⁾ EP, Foglalkoztatási és szociális ügyi bizottság. Az Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottság A-6 0148/2005 véleménye, 4. pont

⁽²¹⁾ Ld. Zöld könyv az innovációról COM(95) 688 final.

⁽²²⁾ Oscar Wilde

⁽²³⁾ COM (2003) 112 final „The successful production, assimilation and exploitation of novelty in the economic and social spheres”.

2.3.6.6 Az innováció összetett folyamat. A kutatási tevékenységek fejlesztése és a technológia jobb alkalmazása mellett számos egyéb – olykor változó – tényező és feltétel működik közre az innováció előidézésében, ezek közül megemlítendőek az alábbiak:

- innovációra irányuló vállalati kultúra,
- az egyéb vállalatokkal, állami szervezetekkel és szervekkel való, és az azok között fennálló kapcsolatok rendszere, amelyek az ismeretek és az innováció létrehozása és terjesztése szempontjából alapvető jelentőségűek,
- normatív és szabályozási hivatkozási keret, különösen a szellemi tulajdonnal kapcsolatban,
- a tőkepiacokhoz való hozzáférés, különösen a kockázati és az indulótőkét illetően,
- oktatási és képzési szolgáltatások, valamint a felsőoktatás és a tudományos, továbbá a vállalkozási szféra közötti kapcsolatok,
- a támogatási struktúrák (mint az inkubátorházak, a körzeti hálózatok, az ipari és a technológiai parkok), valamint az innovációs közvetítés.

2.3.6.7 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak már rámutatott, hogy az innováció társadalmi folyamat ⁽²⁴⁾, amely a kutatáson alapul és versenyrendszerben bontakozik ki, ha széles körben elterjedt a változással és a kockázattal szembeni kedvező beállítottság. Az eredmény a versenyképesség növekedésében, az erősebb kohézióban és a nagyobb társadalmi-gazdasági jólétben mutatkozik meg.

2.3.6.8 Az objektív kritériumok kialakítása érdekében az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság kéri az Európai Bizottságot, hogy a civil szervezetek reprezentatív szervezeteinek segítségével és az Eurostat koordinálásával határozza meg pontosabban azokat a termelői és szolgáltatásnyújtási tevékenységeket, amelyek jelenleg az innovatív tevékenységek közé sorolhatók. Rendkívül hasznos lenne ugyanis, ha ebben az összetett és gyorsan változó szektorban iránymutatások állnának rendelkezésre.

2.3.6.9 **Innovációs támogatások** (a zöld könyvben ⁽²⁵⁾ foglalt meghatározás szerint). Az EGSZB véleménye szerint – amelynek már alkalmá nyílt az ezzel kapcsolatos véleményét kifejezni ⁽²⁶⁾ – a létező szabályozást ki kellene terjeszteni a jelenlegi iránymutatások által le nem fedett támogatás-típusokra is, és további világos és általános érvényű kompatibilitási követelményeket kellene meghatározni, amelyek nagyobb mozgásteret hagynak a tagállamoknak a bejelentési kötelezettség alóli mentesítéssel.

2.3.6.10 A közlemény a KKV-k sajátos igényeire helyezi a hangsúlyt, amelyekre többször utalnak az Európai Parlament, a Tanács, az EGSZB, valamint az Európai Bizottság dokumentumai is. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság is megvan győződve arról, hogy mindenekelőtt a mikro- kis- és középvállalkozásokra irányuló innovatív, konkrét és célzott beavatkozások adhatnak valós lendületet a versenyképesség növekedésének.

2.3.6.11 Az innovációs folyamatokhoz – a kis- és a nagyvállalatoknál egyaránt – valamennyi munkatárs együttműködésére szükség van, amely feltételezi a különböző szinteken való kötelezettségvállalást. Ez akkor valósulhat meg, ha a környezet fogékony az együttműködésre és érdeklődéssel fogadja az innovatív impulzusokat. Ennek eléréséhez alapvető jelentőségű az egész életen át tartó tanulás.

2.3.6.12 Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye szerint szükséges, hogy valamennyi tagállam növelje erőfeszítéseit annak érdekében, hogy a tudomány közérthetőbbé váljon, valamint hogy egyre több fiatal érdeklődjön a tudomány iránt ⁽²⁷⁾. A televíziós programok is jelentős mértékben hozzájárulhatnak az innovációs kultúra elterjesztéséhez ⁽²⁸⁾. A képzésen keresztül – akár a televízió révén is – fejleszthetők a kommunikációs készségek, aminek következtében tájékozottabbá, innovatívabbá és versenyképesebbé válhatnak. A célzott és közérthető formában terjesztett tájékoztatás fokozottabb mértékben hozzájárul az emberek tudomány iránti érdeklődésének felkeltéséhez, és ezáltal az innovációteremtéshez.

Brüsszel, 2005. december 14.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke

Anne-Marie SIGMUND

⁽²⁴⁾ Ld. Vélemény az innovációról szóló zöld könyvről, Sirkeinen, Konitzer, HL EK C 212/1996.

⁽²⁵⁾ COM (1995) 688 final

⁽²⁶⁾ INT. 268.

⁽²⁷⁾ 2003-ban a 25-ök Európájában a keresőképes korú népesség 27 %-a, azaz körülbelül 50 millió ember dolgozott tudományos-technikai szakemberként vagy technikusként. (Forrás: Eurostat, Tudomány és technológia, 2004/11).

⁽²⁸⁾ Statisztikai adatok szerint 10 emberből 7 a televíziós csatornákon keresztül szerzi meg az információkat.